

Geschiedenis GAK-gebouw Bos en Lommer Amsterdam

Inhoud inleiding

- Oprichting Vereniging GAK,
- Bouwcommissie en keuze architect,
- Bepaling locatie en situering gebouw;
- Voorlopig ontwerp;
- Uitwerking en uitvoering project;
- Indeling en vormgeving interieur;
- 'Fabriek' voor kantoorpersoneel;
- Opzet pand;
- Kantines en keuken;
- Indeling vleugels;
- Transportsysteem mensen, goederen en documenten;
- Gevels;
- Gehuisveste organisaties;
- De renovatie;
- Bedrijfsrestaurant;
- Enkele cijfers;

Oprichting Vereniging GAK

Oprichting Vereniging Gak

***Oprichting Vereniging Gak
door centrale organisaties
van werkgevers en
werknemers op 4 juni 1952 en
erkenning door Minister
Joekes op 30 december 1952.***

5

In de organisatiewet SV uit 1952 werd bepaald dat de 26 bedrijfsverenigingen ervoor konden kiezen hun administratie voor de werknemersverzekeringen zelfstandig uit te voeren of deze op te dragen aan een hetzij door de minister van SZ, hetzij door het bedrijfsleven zelf op te richten Gemeenschappelijk Administratiekantoor.

Toen duidelijk werd dat 14 van de 26 BV'n hun administratie wensten op te dragen aan het GAK, richtten de centrale organisaties van werkgevers en werknemers op 4 juni 1952 de **Vereniging Gemeenschappelijk Administratiekantoor** op met een gefuseerd Centraal Beheer (Amsterdam) en Centrale Onderlinge (Den Haag) als uitvoeringsorganisatie. Op 30 december 1952 werd deze Vereniging GAK door minister Joekes officieel erkend.

Uit oogpunt van efficiency werden de hoofdkantoren van CB en CO in 1957 samengevoegd en gevestigd te Amsterdam. Het aldus gevormde nieuwe hoofdkantoor was verspreid over meer dan 20 panden.

Hoewel kort na de oprichting van het GAK in 1952 was besloten een nieuw hoofdkantoor te bouwen, duurde het nog tot 30 januari 1957 voor de eerste paal door de minister Suurhoff van SZ aan het Bos en Lommerplantsoen te Amsterdam in de grond kon worden geslagen.

*Eerste paal geslagen
op 30 januari 1957
door minister Suurhoff*

6

De opening werd op 1 september 1960 verricht door minister Van Rooij.

*Opening door
minister Van Rooy
op 1 september 1960*

7

Bouwcommissie en keuze architect

Om de bouw van het nieuwe hoofdkantoor voor te bereiden, vormde het bestuur van het GAK in juli 1952 uit zijn midden een bouwcommissie, die zich onder meer moest bezighouden met de keuze voor een architect.

Er waren twee architectenbureaus in de race: de gebroeders Kraaijvanger en Merkelbach & Elling (M&E).

Architecten

Ben Merkelbach 1901-1961

Piet Elling 1897-1962

8

Laatstgenoemd bureau kreeg de opdracht.

Toenmalig president-directeur Van Schaik gaf bij de verstrekking van de opdracht aan M&E de uitdrukkelijke mee *“dat het een gebouw moest worden waarin het goed is te werken. Het moet doelmatig zijn en sober. Nul-luxe!”* In dit opzicht was de juiste architect gekozen: Merkelbach was oprichter van ‘De Acht’, een groep zelfstandig werkende architecten die elk echter hetzelfde credo als uitgangspunt hadden, nl. ‘vorm volgt functie’, d.w.z. alles strak en transparant zonder ornamenten en dergelijke. Deze stroming noemt men het functionalisme. Het GAK-gebouw is dus een functionalistisch bouwwerk.

Bepaling locatie en situering gebouw

Op verzoek van de bouwcommissie pleegde M&E eerst onderzoek naar de meest geschikte bouwlocatie: het ging daarbij om drie locaties in Amsterdam en één in Den Haag. In 1953 gaf M&E aan dat de locaties aan het Savornin Lohmannplein in Den Haag en locatie gelegen tussen de Bos en Lommerweg en de Erasmusgracht te Amsterdam de beste mogelijkheden boden.

***Terrein B&L
plantsoen***

9

Het bestuur koos voor Amsterdam, simpel omdat de meeste personeelsleden in deze stad woonden en ook omdat de rijksoverheid de reeds in Amsterdam gevestigde SVB in het nieuwe pand wilde onderbrengen.

Het gekozen terrein was nooit eerder bebouwd geweest, maar werd wel tweemaal per jaar benut voor het organiseren van kermissen.

Bestemming terrein B&L vóór de bouw

10

Nadat de locatie was bepaald, werden maar liefst twaalf varianten voor de groepering en situering van het pand gemaakt. Uiteindelijk werd gekozen voor de variant parallel aan de nog aan te leggen A10. Reden daarvan was dat op deze wijze een grote open ruimte ontstond tussen de Hoofdweg en het Bos en Lommerplein waarop een plantsoen kon worden aangelegd. De A10 liet overigens nog een aantal jaren op zich wachten.

Achterzijde GAK-gebouw met aanleg A10

11

De dichtst bijzijnde verbinding met de overzijde van de Erasmusgracht bestond uit een smal houten voetgangersbruggetje, in de volksmond bekend als het kippenbruggetje.

Kippenbruggetje Erasmusgracht

12

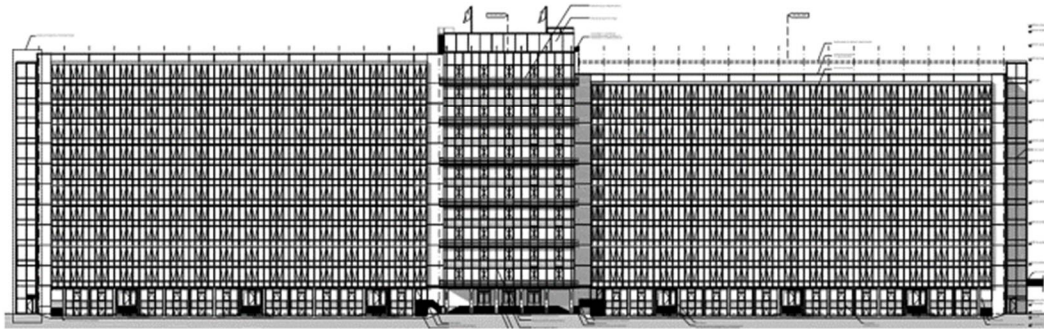
Nieuwe brug

13

Voorlopig ontwerp

M&E maakte op basis van het door het GAK geleverde *programma van bouweisen* een voorlopig ontwerp.

Ontwerp

14

In hoeverre dit is vervaardigd door Merkelbach dan wel Elling of beide is niet duidelijk. Het archief van het architectenbureau biedt hierover geen duidelijkheid. Als regel wordt het toegeschreven aan Merkelbach, maar dit zou heel goed een gevolg kunnen zijn van het feit dat hij als woordvoerder optrad van het architectenbureau. Het ontwerp bestond uit een middenbouw met een noordvleugel van tien etages en een zuidvleugel van elf etages.

Grondplan Gakgebouw

15

Aan de achterzijde was een rijwielstalling van twee etages ontworpen met drie gestapelde dienstwoningen voor de beheerders van het pand. Daaronder bevond zich nog een transformatorruimte. Ernaast kwam later nog een bevoorradingsruimte aan de Multatuliweg. Kenmerkend was ze zgn. vliesgevel, bestaande uit grote vensters geplaatst op borstweringen die aan de buitenzijde uit aluminiumplaten bestond. Ook werd al rekening gehouden met een mogelijke uitbreiding van het pand van 50% van de oorspronkelijke opzet. Deze uitbreiding werd echter nog niet betrokken in het ontwerp zelf.

Uitwerking voorlopig ontwerp en uitvoering project

De opdracht tot uitwerking van het voorlopig ontwerp en het gereedmaken van het plan voor de aanbesteding volgde op 13 augustus 1954.

Maar wat was nu de reden dat het zo lang duurde tussen de aanbesteding en de start van de bouwactiviteiten in 1957? Dat was gelegen in de situatie dat Nederland nog in de wederopbouwfase verkeerde na WO II. De minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting stelde als eis dat de bouw zodanig moest plaatsvinden dat zo min mogelijk bouwvakkers aan de markt werden onttrokken om stagnatie in de woningbouw zo veel mogelijk te voorkomen. Deze eis leidde ertoe dat een speciale planning werd ontworpen door een bouwteam o.l.v. Raadgevend Bureau Berenschot. Volgens die planning werd gebruik gemaakt van geprefabriceerde bouwmaterialen en van een ongebruikelijke bouwwijze.

Gefaseerde bouw I

16

Eerst werd het grondwerk en heien van de zuidvleugel voltooid en terwijl deze werkzaamheden werden verplaatst naar de noordvleugel werd al begonnen met de bouw van het staalskelet van de zuidvleugel.

Gefaseerde bouw II

17

Op deze wijze werd de bouw ook voortgezet. Daardoor kon worden volstaan met relatief kleine groepen bouwvakkers, die de ervaringen opgedaan tijdens de bouw van de zuidvleugel versneld konden toepassen bij de noordvleugel.

Gefaseerde bouw III

18

*Een blik
vanuit het
pand in
aanbouw*

19

Daar met de bouw van dergelijke grote kantoorpanden in ons land nog geen ervaring was opgedaan, was ook op het vlak van de installatietechniek en de klimaatbeheersing sprake van tal van problemen. Voor de oplossing daarvan moest Elling met technische adviseurs zelfs naar verschillende plaatsen in Duitsland om zich hierover te oriënteren. Die taak viel toe aan Elling, omdat Merkelbach in 1955 was benoemd tot stadarchitect van Amsterdam en het bouwproces nog slechts van afstand begeleidde. Curieus genoeg belegde hij nog wel bijeenkomsten met de bouwvakkers in de Opstandingskerk ('Kolenkit'). Daar gaf hij ze tekst en uitleg over het bouwwerk waar ze mee bezig waren.

Opstandingskerk (Kolenkit)

20

Indeling en vormgeving interieur

Voor de indeling en de vormgeving, de detaillering en kleurstelling van het interieur en de keuze van het meubilair werden de interieurarchitecten en industrieel vormgevers

Interieurontwerp

Elsebeth van Blerkom (1919-2009)

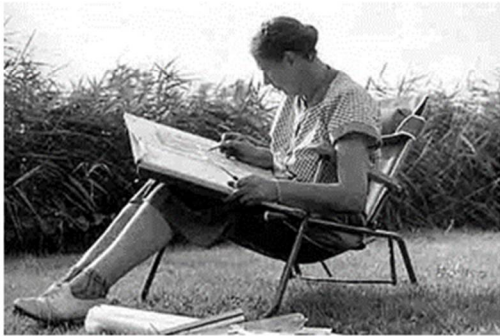
Ineke Boks (1914-1994)

21

Elsebeth van Blerkom en Ineke Boks ingeschakeld.

Plantsoenontwerp en vijver

Mien Ruijs (1904-1999)

Hendrik Hartsuyker (1925-?)

- Geen afbeelding beschikbaar

22

Mien Ruijs ontwierp de tuinaanleg en de beplanting van het voorterrein. De beeldengalerij met pergola, vijver en zitbanken is ontworpen door Hendrik Hartsuyker.

Vijver

23

Plantsoen

24

*Plantsoen
en vijver II*

25

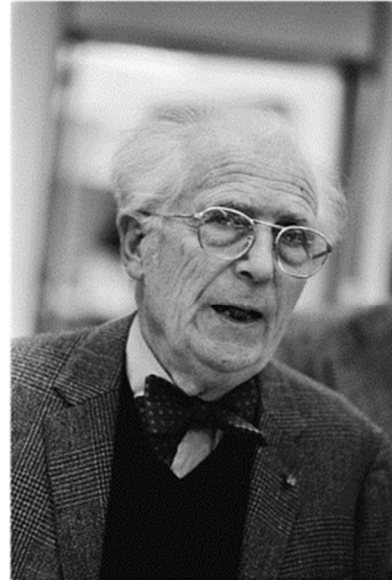
Eind 1957 trok Elling zich terug uit het project, waarschijnlijk omdat hij het niet eens was met de door Van Blerkom en Boks voorgestelde kleurafwerking en stoffering van het interieur. Hij vond hun ideeën helemaal niks, terwijl Merkelbach juist zeer gecharmeerd was van hun werk. Het breekpunt voor Elling ging over de keuze voor de meubels, vloerbedekking, kleden en gordijnen en het vaststellen van de kleuren. De meubilering omvatte stalen kasten en bureaus, kantine tafels en vergadertafels met stalen buisframe, stalen buisstoelen en fauteuils met stoffen bekleding in de kleuren rood, geel en lichtblauw.

Voor de kantines kozen van Blerkom en Boks voor bruin geschilderde kolommen en balken en voor kleinere onderdelen voor rode, groene en blauwe accenten.

Voor de grote kantines werd gekozen voor een groene vloerbedekking en voor de kleine kantines rode vloerbedekking.

In de kantoorvleugels overheersten grijze tinten, zoals de wanden en plafonds tussen de spanten. De kolommen en de spanten waren blauw. Op de vloer lag zwart/wit geaderd linoleum. Donkergrijs linoleum bedekte de vensterbanken en de bureaus. Het is begrijpelijk dat Elling zich niet kon verenigen met dit kleurontwerp. Hij was nl. gewoon om met behulp van een consequent primair kleurenpalet de ruimtelijke eigenschappen van de architectuur te ondersteunen.

Alexander Bodon
(1906-1993)

26

Voor de verdere bouwbegeleiding werd vervolgens Alexander Bodon ingeschakeld, die, in tegenstelling tot wel wordt beweerd, niet betrokken is geweest bij het ontwerp van het pand maar uitsluitend bij de uitvoering van het ontwerp.

Een fabriek voor kantoorpersoneel

Als eis was gesteld dat het pand plaats moest bieden aan circa drieduizend mensen. Er moest soberheid betracht worden in het gebruik van de ruimten, geen brede gangen, geen ruimte op de zalen van 10 m² per persoon, geen indrukwekkende entree en hal en evenmin brede trappenhuizen. Ook werden er geen eisen gesteld wat betreft representativiteit. Gevraagd werd een fabriek voor kantoorpersoneel, waar het goed en prettig werken zou zijn, dankzij doelmatigheid, goede ruimteverhoudingen, prettige kleuren, zinvolle indeling en goede verlichting, verwarming en ventilatie. Vooral moest worden gewaakt voor 'massificatie'.

Deze laatste eis leidde tot een indeling van de grote kantooretages in kleinere eenheden van ten hoogste 28 personen, 'dorpen' genaamd. Die dorpen moesten bevorderen dat men zich in de groep thuis voelde en een team vormde. Dat zou naar verwachting de arbeidsprestaties ten goede komen. Ook kreeg elke etage een eigen kantine. Al met al ging het om een in die tijd bij meer architecten levende gedachten een omgeving te creëren waarin het goed toeven was, dankzij overzichtelijke 'menselijke' afmetingen en verhoudingen.

Opzet van het pand

De hoofdopzet van het gebouw was simpel, maar tegelijk ingenieus. Er was sprake van een naar voren springende middenbouw met daarin de hal, liften, roltrappen,

Roltrappen

27

kantines en garderobes. Gewone trappen bevonden zich aan het begin en eind van beide vleugels, evenals de toiletten. Dat de middenbouw naar voren uitsprong was bedoeld om de bezonning van de kantines zo gunstig mogelijk te maken.

Middenbouw

28

Fragment middenbouw met glazenwasinstallatie

29

Op de 12^e etage van de middenbouw was een technische ruimte met de liftinstallaties etc. Ook was in de middenbouw sprake van twee kelders, waarvan de onderste voor de verwarmingsketels. Deze werden oorspronkelijk met kolen gestookt, later met gas. Voor de koeling van het pand werd grondwater opgepompt, dat na gebruik werd geloosd op de Erasmusgracht (tot dit verboden werd).

De noordelijke vleugel was meer naar achteren geplaatst, waardoor beide vleugels ten opzichte van elkaar verspringen.

In de vleugels was over het algemeen sprake van grote, open vrij in te richten ruimten, verdeeld in genummerde traveeën. De bovenste etage van de zuidvleugel was voorbehouden aan de hoofddirectie en het directiesecretariaat. Op deze etage was sprake van vaste kamers en daarnaast van vaste en flexibele vergaderzalen. Alle ruimten daar kregen bredere deuren dan gebruikelijk, om vergadertafels in en uit te kunnen slepen. Het dak van de noordvleugel werd ingericht als dakterras met zitbanken en glazen tochtschermen.

Dakterras

31

Aan de achterzijde van de middenbouw bevonden zich de dienstwoningen

Gevel achterzijde & dienstwoningen

Kantines/keuken

Kantines middenbouw

33

De kantines aan de voorzijde van de middenbouw waren per twee etages geordend: een grotere benedenruimte en een kleinere insteekverdieping dat het karakter droeg van een balkon. Beide lagen stonden met elkaar in verbinding via een wenteltrap. Het geheel maakte een zeer lichte indruk.

Op de 11^e etage had de hoofddirectie haar eigen lunchkamer aan de voorzijde van de middenbouw, naast de zgn. 'bestuurskamer' de van houten wanden voorziene vergaderzaal voor het bestuur van het GAK. Die wanden en het meubilair waren een geschenk van de BV Hout.

Aan de achterzijde van de middenbouw van de 11^e etage was de centrale keuken gesitueerd. Daar werd de koffie en thee gezet, die via ketels op karren werd geserveerd aan de medewerkers vanuit de pantry's bij elke kantine. Ook werden daar de broodjes klaargemaakt die men 's ochtends kon bestellen als men niet zelf voor de lunch wilde zorgen.

Indeling van de vleugels

De flexibele indeling van de vleugels was het gevolg van de wens zoveel mogelijk personeel onder te brengen in een ruimte zonder vaste afscheiding. Door middel van kasten met een hoogte van 1,35 meter werden de ruimten voor 12 tot 28 personen visueel van elkaar afgescheiden. Het meubileringsschema had zijn weerslag op de constructie van het gebouw. Aan de hand van dit schema werd de kolommenafstand vastgesteld: 4 meter h.o.h. evenwijdig aan de lengteas en 7,25 meter haaks op de lengteas. De breedte van de gang bedroeg 3 meter. De totale breedte aan de binnenzijde van het pand komt dus uit op 17,50 meter.

Afscheidingen werden uitsluiten toegepast in situaties waarin de aard van het werk dit noodzakelijk maakte. Daarvoor werden demontabele wanden gebruikt.

Transportsystemen van mensen en goederen

Voor het personenvervoer was, naast de vier liften en de trappenhuizen, gekozen voor midden in de hal geplaatste roltrappen. In totaal tien. De 11e etage en het sousterrein waren uitsluiten bereikbaar per lift of per gewone trap. Voor meubilair en andere goederen was er een goederenlift.

Voor het vervoer van documenten werd een volautomatisch systeem ontwikkeld. Dit bestond uit verscheidene verticale transportkokers, die elk in verbinding stonden met een horizontale transportband in het sousterrein. Lichtmetalen documentbakken van 30 x 40 cm. vormden de vervoermiddelen van dit systeem. Via elk willekeurig 'station' in de verticale transportkoker kon via een instelling met zgn. 'nokken' een bak naar elk ander station in dezelfde of een andere verticale transportkoker worden gestuurd. Verdeeld over alle verdiepingen waren er in totaal 100 afzend- annex ontvangstations verdeeld over alle verdiepingen. Dit systeem was overigens niet uniek. Het was al eerder toegepast bij ander bedrijven, onder meer bij Schiphol.

De gevels

Het opvallendste uiterlijke kenmerk vormen de 'vliesgevels' van de zijvleugels. Hiervoor is gekozen om het massale pand een licht en transparant uiterlijk te geven. Daarnaast speelde echter ook andere factoren een rol.

Om tegemoet te komen aan de eis zo min mogelijk bouwvallers in te zetten was gekozen voor een staalskelet als dragende constructie, daar dit de mogelijkheid bood veel geprefabriceerde onderdelen toe te passen. De stalen kolommen werden uit oogpunt van brandveiligheid bekleed met beton. Ook de vloer- en dakplaten waren van beton. Het stalen skelet maakte het makkelijker de vliesgevel aan te brengen dan wanneer gekozen zou zijn voor een bakstenen gevel. Bovendien was baksteen zwaar en ook duurder dan een vliesgevel. De kozijnen zijn van aluminium, omdat die beter zijn dicht te krijgen dan stalen gevels en ook zijn ze lichter van gewicht. De ramen zijn van dubbel glas. De buitenste ruit was van zonwerend glas. Van buitenaf ziet dit er groen uit, maar binnen is het kleurloos en helder. Door de groene kleur heette het pand in de volksmond 'het aquarium'. De borstwering werd samengesteld uit dubbele panelen van aluminium, waartussen zich een glaswolvezel bevindt. Met deze glazen gevel toonde het GAK zich aan de buitenwereld als een zakelijke, eigentijdse organisatie. Een architectuurcriticus typeerde het pand als een 'zeegroene kam in de rode golfslag der huizen, een doorzichtige mammoet met witte tanden'.

Voor de beide kopgevels is wel gekozen voor een 'gesloten' bekleding in de vorm van betonnen platen.

De ramen van de kantooruimten konden niet worden geopend, in tegenstelling tot sommige ramen van de kantines. Het klimaat van de kantoorgevels werd geregeld met airconditioning, in de kantines waren radiatoren geplaatst.

In verband met de grote hoeveelheid glas werd voor elke vleugel een glazenwasinstallatie aangebracht, bestaande uit een elektrisch bedienbare aluminium gondel. Het schoonhouden van de binnen- en buitenramen verschaftte twee man permanent werk.

Gehuisveste organisaties

Behalve aan het hoofdkantoor van het GAK werd ook onderdak verleend aan het districtskantoor Amsterdam, het hoofdkantoor van Centraal Beheer (private verzekeringen), delen van de SVB en vanaf 1967 aan de GMD. Afgezien van de GMD hebben op een gegeven moment alle oude medegebruikers het pand verlaten, evenals enkele hoofdkantoorafdelingen, zoals ema.

De renovatie

Na vijftien jaar gebruik ontstond de behoefte bepaalde voorzieningen en systemen in het gebouw te vernieuwen. Het lichtniveau werd opgevoerd. Ook werd het aircosysteem deels vernieuwd, deels gereviseerd, evenals het documententransportsysteem. Er kwamen verhoogde vloeren, voorzien van tapijt en tevens werd de indeling van het pand aangepast aan de recente brandweereisen, waarvoor onder andere moderne flexibele wanden werden geïnstalleerd. Nieuw was het ultramoderne automatiserings- en beveiligingssysteem. De renovatie werd verdieping voor verdieping uitgevoerd, vergde drie jaar en vroeg veel van het personeel, want het werk moest gewoon doorgaan.

Bedrijfsrestaurant

Toen de renovatie bijna was voltooid, werd begonnen met de bouw van het bedrijfsrestaurant. Daarvoor werd de bovenste verdieping van de rijwielstalling benut. Het restaurant werd in april 1980 in gebruik genomen. De oorspronkelijke kantines in de middenbouw werden omgevormd tot kantoorruimte. Ook werd er een bar ingericht op de begane grond van de middenbouw, vlak bij de rijwielstalling. Een tweede bar was te vinden aan de achterzijde van de middenbouw op de 11^e etage, bedoeld voor recepties etc. van de hoofdirectie en bestuursleden van het GAK en de opdrachtgevers.

Op 24 januari en 7 februari 1981 was sprake van open dagen voor medewerkers en familieleden om de voltooiing van de renovatie en de opening van het bedrijfsrestaurant te vieren.

Enkele cijfers

- Het gebouw is 150 meter lang, zesenvieftig meter hoog en 19 meter diep (dit laatste hangt samen met het maximale bereik van airconditionings uit die tijd);
- Elke bouwlaag is 3,25 meter hoog;
- Het pand rust op 1.042 palen van 20 meter lengte;
- Het gewicht van de staalconstructie bedraagt 3,2 miljoen kilo;
- Het totale gewicht van het gebouw bedraagt 25 miljoen kilo;
- De stichtingskosten bedroegen circa € 114 miljoen;
- De renovatiekosten bedroegen circa € 110 miljoen;
- Per jaar werd 4,25 miljoen kwh aan elektriciteit gebruikt;
- Per jaar werd 510.000 m³ gas verstoekt in vier ketels;
- Het gebouw werd verlicht door bijna 10.000 TL-buizen.

De Gak Groep en Gak Onroerend Goed VOF

Naar aanleiding van het rapport van de Commissie Buurmeijer vaardigde het eerste paarse kabinet de Nieuwe organisatiewet SV uit. Deze wet trad op 1 januari 1995 in werking. Als gevolg van deze wet werd de Vereniging Gak omgezet in de Gak Groep NV met een groepsstructuur en werkmaatschappijen. Het kwam neer op een holding met als poten enerzijds het publieke Gak Nederland BV en anderzijds private

werkmaatschappijen. De Gak Groep moest concurreren met de eveneens omgezette z.a. BV'n. Daar de Gak Groep in tegenstelling tot (de meeste) z.a. BV'n panden in eigendom had, zou dit leiden tot een concurrentievoordeel. Om dat te voorkomen moesten de panden, die eigendom waren van de leden van de vereniging GAK, worden verkocht en terug-gehuurd door de Gak Groep. Omdat verkoop tegen een aanvaardbare prijs niet lukte, werd een constructie verzonnen. Binnen de holding werd de private werkmaatschappij Gak Onroerend Goed BV opgericht, die samen met twee particuliere geldschietters Gak Onroerend Goed VOF (GOV) oprichtten. Daarin werden alle panden ondergebracht en verhuurd aan de Gak Groep. Tevens werd bepaald dat de Gak Groep voor alle huisvestingsbehoefte verplicht moest winkelen bij GOV.

Plannen tot sloop en nieuwbouw van het hoofdkantoor

In de tweede helft van de jaren negentig gaf de Gak Groep aan GOV te kennen alle inmiddels wegens plaatsgebrek buiten het hoofdkantoor geplaatste afdelingen en werkmaatschappijen graag weer bijeen te willen brengen in het hoofdkantoor. GOV werd verzocht daartoe een plan in te dienen. Daarvoor werd het Rotterdamse architectenkantoor Egm ingeschakeld. Nadat was vastgesteld dat het huidige pand niet op de monumentenlijst stond, werd een plan ingediend met als kenmerk deel voor deel sloop annex nieuwbouw van een aanzienlijk forser pand. Vergroting was op zichzelf geen probleem, gelet op het feit dat bij de bouw van het oorspronkelijke pand al rekening was gehouden met een uitbreiding van 50%. Het plan werd besproken met de stadsdeelraad. Deze kon zich er uiteindelijk wel mee verenigen, maar gaf geen bouwvergunning af toen de Welstandscommissie het plan afkeurde. Volgens deze commissie paste het project door de massaliteit niet in de buurt. Achteraf werd via bevriende architecten vernomen dat dit eigenlijk niet de reden was. Het echte pijnpunt was dat het 'not done' was een dergelijk groot project in Amsterdam te gunnen aan een Rotterdamse architect.

Omdat de wens tot uitbreiding van het pand uiteraard overeind bleef, besloot GOV een prijsvraag uit te schrijven waarvoor drie architecten werden uitgenodigd: Cees Dam (bekend van de Stopera), Pi de Bruin (bekend van de vernieuwing van de tweede Kamer en de uitbreiding van het Concertgebouw) en Frank Roodbeen. De prijsvraag werd gewonnen door Pi de Bruin, maar zijn plan werd niet gerealiseerd, omdat de regering inmiddels had besloten dat de wetsuitvoering moest worden overgedragen aan het nieuw op te richten UWV.

Verkoop van de het pand

Omdat GOV van het UWV niet de positie van preferente huisvester kreeg en het UWV zich wilde vestigen in een nieuw hoofdkantoor elders, werd besloten alle Gak panden te verkopen. Omdat het wederom niet lukte de totale portefeuille voor een aanvaardbare prijs van de hand te doen, werden de panden stuk voor stuk verkocht. Het hoofdkantoor werd verkocht aan projectontwikkelaar Amstelland en Woningbouwvereniging het Oosten. Daarmee kwam er een eind aan de geschiedenis van het pand als belangrijk centrum voor de uitvoering van de sociale verzekering.

De kopers werden kort na de aanschaf geconfronteerd met het feit dat een actie werd gestart het pand alsnog tot een monument te bestempelen, omdat het een ontwerp was van voormalig stadsarchitect Merkelbach.

Hoe het verder met het pand is gegaan en nog gaat hoort u hedenmiddag van de nieuwe beheerders.

Geraadpleegde literatuur

- Ben Rebel e.a.: **Ben Merkelbach, Architect en Stadsbouwmeester**, uitgeverij Architectura & Natura 1994
- Wim de Wagt: **Piet Elling 1897-1962, Een samenstemmende eenheid**, uitgeverij Thoth 2008
- Milo van der Burgt: **Zoals het GAK, Geschiedenis van een uitvoeringsorganisatie voor sociale verzekeringen (1952-2002)**, particuliere uitgave 2006
- **Programma Open dag Gak 24 januari en 7 februari 1981.**